

Succesvolle leerlingparticipatie in vijf stappen

Renate van der Donk

Er is geen betere plek om te oefenen met actief burgerschap dan op school. Maar hoe geef je als team invulling aan burgerschapsonderwijs? Middels een speciale methodiek helpt Stichting de Kleine Ambassade scholen in vijf stappen naar succesvolle leerlingparticipatie in een vorm die effectief is én bij een school past. Hun uitgangspunt? Samen maken we van de maatschappij een plek van ons allemaal.

Tekst
Esmee Weerden

Van leerlingen actieve burgers maken, nu en in de toekomst, door hen te laten ontdekken hoe ze zelf het verschil kunnen maken: met een team van toegewijde specialisten maakt de Kleine Ambassade zich daar dag in dag uit hard voor. Leerlingparticipatie speelt daarbij een belangrijk rol. De meeste scholen denken direct aan een leerlingenraad en dat ze op die manier voldoen aan de burgerschapsopgave, maar het is veel breder dan dat, stelt Renate van der Donk, Hoofd educatie en methodiek. "Wij zien participatie als een middel om ergens te komen en nooit als een doel op zich." De ene keer maken Renate en haar team een lespakket of andere educatieve producten, waarmee scholen zelfstandig aan de slag kunnen, de andere keer geven ze gastlessen of trainingen aan docententeams. "Iedere school heeft eigen wensen op het gebied van burgerschapsonderwijs. Bovendien is de een verder dan de ander." Daarom biedt de Kleine Ambassade projecten

op maat aan. Hieraan ligt altijd hun participatiemethodiek die gebaseerd is op wetenschappelijk onderzoek en ervaringen in de praktijk ten grondslag.

Kennis vergaren en onderzoek doen

Als je ergens over mee wilt denken en een mening wilt vormen, moet je eerst weten waar het over gaat, vervolgt Renate. "Neem bijvoorbeeld het thema kansengelijkheid. Wat houdt dit precies in? Welke factoren kunnen van invloed zijn op het hebben van gelijke kansen? Welke partijen spelen daar allemaal een rol in? In de eerste stap deel je al deze kennis met leerlingen en vervolgens gaan ze in de tweede stap op onderzoek uit. Wie hebben op school te maken met kansengelijkheid? Hoe is dat voor die personen? Welke invloed heeft het op mezelf? Jouw klasgenoten zijn heel anders dan jijzelf bent. Hoe is dat voor jou? Hoe is dat voor jouw klasgenoten? Wat hebben jullie nodig? Wat zijn de verschillen en wat zijn de overeen-

Doordat leerlingen een onderzoekende houding aannemen en daarin andere invalshoeken meenemen, leren ze kritisch nadenken

komsten?” Doordat leerlingen een onderzoekende houding aannemen en daarin andere invalshoeken meenemen, leren ze kritisch nadenken. Er zijn allerlei werkvormen te bedenken die hierbij passen, zoals leerlingen die op excursie gaan of interviews afnemen bij experts om kennis te vergaren. Renate en haar collega's adviseren schoolteams vooral iets te kiezen wat het beste past bij hun doelgroep, visie, werkwijzen, wensen en behoeften. Daarbij geven ze verschillende handreikingen, zodat scholen het op de juiste manier kunnen implementeren.

Scheppen van kaders

De eerste twee stappen zijn cruciaal volgens Renate. “Het scheppen van kaders is heel belangrijk, anders gaan de ideeën en adviezen alle kanten op. Dat laatste is wat we vaak zien in de praktijk als gestart wordt met parti-

cipatie. Zo was ik laatst op een school waar ze werkten met een ideeënbus. Op zich een goed idee, maar niet zonder leerlingen context te bieden. Een leerling wilde bijvoorbeeld zitzakken in plaats van stoelen in het klaslokaal. Een andere leerling wilde een glijbaan vanaf het dak naar beneden. Dit zijn creatieve ideeën, maar niet uitvoerbaar. En dat tast de motivatie van leerlingen aan, want er wordt niks met hun ideeën gedaan. Daarom adviseren we scholen altijd een specifieke onderzoeksvraag te stellen.”

Zorg voor diversiteit

Naast het scheppen van kaders speelt diversiteit ook een belangrijke rol bij het doen slagen van leerlingparticipatie. “Laat de groepen leerlingen die je betreft bij onderwerpen, een afspiegeling zijn van jouw school”, aldus Renate. Dit zorgt voor

verschillende perspectieven en stelt kinderen in staat om samen tot een goed onderbouwde mening en conclusie te komen, de derde stap binnen de methodiek. De conclusies buigen de leerlingen om naar concrete aanbevelingen voor de school in de vierde stap.

In de vijfde en laatste stap staat de vaak vergeten terugkoppeling centraal. “Dit is niet zozeer een stap die leerlingen zelf doorlopen, maar het is echt een stap die belangrijk is voor de school. Wat ga je namelijk doen met de aanbevelingen van je leerlingen? En hoe zorg je ervoor dat de leerlingen daarvan op de hoogte zijn en blijven? Maar ook de ouders en de rest van het schoolteam? Kinderen en jongeren moeten zich gehoord voelen, want alleen dan houd je ze gemotiveerd om mee te blijven denken en doen. En niet onbelangrijk: je geeft ze mee dat actief burgerschap loont. Dat is het uiteindelijk waar het ons om draait, dat we samen van de maatschappij een plek maken van ons allemaal.”

Naast het scheppen van kaders speelt diversiteit ook een belangrijke rol voor het doen slagen van leerlingparticipatie

Stichting de Kleine Ambassade inspireert kinderen, zodat ze fijn en betrokken opgroeien. De Kleine Ambassade zet jongeren in hun kracht, waardoor ze gemotiveerd raken om zelf het verschil te maken. Maar de stichting ondersteunt ook organisaties bij het oppakken van hun maatschappelijke taak. Het uitgangspunt is: samen maken we van de maatschappij een plek van ons allemaal. Dat doet de stichting met educatie, motivatie en participatie die echt leidt tot resultaten.